

ZAVOD ZA SPOMENIŠKO VARSTVO KRANJ

1. AKCIJE: MATJAŽEVA HIŠA V ZG. PAVLOVČAH ŠT.5

Za to leto je bilo predvideno, da se v grobem končajo vsa gradbena in dodatna tesarstva dela, ki so dodatno nastala zaradi pojava lesne gobe.

Z zidarskim mojstrom F. Pelkom iz Bleda je bil izdelan predračun sanacijskih del, prav tako tudi s tesarjem B. Koželjem iz Stahovice. Med pripravljalnimi deli v teku meseca marca, aprila in maja se je med obilnim deževjem pričelo posedati nosilno zidovje hleva in deloma kuhinje. Zaradi verjetne spremembe smeri vodne žile, je voda pričela dotekati po laporni podlagi med temelje hleva in tako se je nosilni zid proti cesti pričel rušiti. Sprožila se je verižna reakcija. Potreben je bil nov vrstni red pristopa k sanaciji domačije. Dela so tako zahtevna, da jih zavodska zidarja ne bi zmogla, zato si je nastalo situacijo ponovno ogledal mojster Pelko ter naredil detajlni program in nov predračun sanacije glede na nastalo situacijo.

Pripravljalna dela so končana. Narejena je inventarizacija vseh predmetov, ki so očiščeni in tudi zasilno konservirani.

V mesecu juniju je bila zbrana in predložena vsa potrebna dokumentacija Republiškem sekretariatu za kulturo. Občina Kamnik pa je sprovela začasno razglasitev Matjaževe domačije za spomenik.

2. STALNA AKCIJA: VELIKA PLANINA

Jeseni je bil pri izvršnem svetu občine Kamnik ustanovljen 10-članski odbor za veliko planino pod vodstvom občinskega ministra za turizem in obrt T. Sterletom.

Odbor se redno sestaja vsaj enkrat mesečno, ob nastalih težavah ali drugih nujnih odločitvah pa se odbor sestane še naknadno. Vse kaže, da si bo ta organ sčasoma pridobil osrednjo posredniško vlogo med vsemi zainteresiranimi strankami, istočasno pa koordinira izvajanje prostorskega akta o Veliki planini, ki ga izdeluje Razvojni zavod v Domžalah. Najbolj akutna je problematika izgradnje cest in vlak do vseh treh planin, ter prosta vožnja po pašnih površinah.

Novi prostorski akt bo tudi strokovna podlaga za razglasitev Velike planine.

Z odstopom g. Sterleta je prenehal delovati Odbor za Veliko planino pri I.S. občine. Četudi je občina mimo omenjenega sveta vodila lastno politiko glede celotne Velike planine, je ta odbor le usklajeval različna mnenja in interese vseh koristnikov. Žal s prenehanjem delovanja odbora ponovno grozi nevarnost še večje nestrokovne izrabe Velike planine. Tako se v zadnjem času spet pojavljajo načrti za zračno elektrifikacijo celotnega smučarskega predela, kar pomeni v bližnji prihodnosti možno industrializacijo turizma, planšarstva, predvsem pa razbohotenje potrošniškega turizma.

3. AKCIJA: MUZEJ NA PROSTEM

Koncem januarja sva s kolegom Knificem preletela teren Kranjske občine ter fotografsko dokumentirala še preostalo ljudsko arhitekturo. Iz zbranega gradiva je bilo izbranih nekaj objektov, ki bi bili možni za predstavitev v MNP. V februarju pa je bilo več posvetovanj z dr. T. Cevcem, RZVNKD v Ljubljani ter z I. Keršič iz SEM v Ljubljani glede delovnega posveta o Muzejih na prostem, ki ga je v sodelovanju s

Konservatorskim društvom Slovenije organiziral naš Zavod 20.3.1991 v prostorih Mestne hiše v Kranju. Posveta so se udeležili trije ugledni gostje iz Avstrije, prof.dr. C. Konrad in prof.dr. O. Moser pa sta dala posvetovanju izredno strokovno težo. Posvetovanja se je udeležilo veliko kolegov iz vse Slovenije in je imelo pozitiven odmev v sredstvih javnega obveščanja.

V tem letu moramo demontirati dve stavbi, ki po svoji kvaliteti sodita v MNP, še vedno pa obstaja problem lokacije. Med tem časom se je pričela odpirati možnost Brda pri Kranju, vendar akcija še ni stekla, ker niso urejene vse zemljiško pravne formalnosti.

Za možno lokacijo na Brdu smo pripravili izbor lesene ljudske arhitekture, katero bi bilo možno v doglednem času brez večjih lastninskih in tehničnih težav prenesti.

4. REDNA DEJAVNOST

OBČINA KAMNIK

V občini Kamnik je bilo opravljenih 45 terenskih dni v glavnem lokacijskih ogledov ter odposlanih 75 dopisov. V okviru redne dejavnosti se je pogosto pojavljal problem legalizacije novogradenj in prizidkov.

Zaradi slabega vremena in pomanjkanja časa topografija Tuhinjske doline še ni stekla. To pomeni, da tudi za PUP etnološki del še ni bil narejen. Za demografsko ogrožena območja Tuhinjske doline so bili strokovnim službam občine posredovani podatki Zavoda.

OBČINA DOMŽALE

Za občino Domžale je bilo opravljenih 14 terenskih dni lokacijskih ogledov ter odposlanih 37 dopisov. Poleg tega pa je bilo opravljenih še 5 dni terenskega dela za ugotavljanje vojne škode.

Vloge za lokacijo s področja občine so pogosto pomanjkljive oziroma slabo opremljene.

Na območju Sv. Trojice in Gorjuš je več pravih novih počitniških naselij. Glede na to, da so to črne gradnje in zato niso vrisane na katastru, se občini predlaga, da za vsa taka naselja izdela katastrski posnetek ter naredi evidenco sedanjega stanja.

OBČINA TRŽIČ

Za občino Tržič je bilo opravljenih 8 terenskih dni ogledov in odposlanih 11 dopisov. V mesecu novembru je bil za demografsko ogrožena območja občine narejen inventar dediščine ljudske arhitekture.

Iz priloženega teksta je razviden predlog objektov, ki so potrebni posebnega varstvenega režima oziroma nujne sanacije.

Opravljen delo je lahko začetek detailnejše obdelave Potarji, Grahovš, Doline, Jelendola, Dolžanove soteske in Slaparske vasi.

OBČINA KRANJ

V zvezi s prenosom sitarske hiše iz Stražišča na Brdo pri Kranju je bilo opravljenih 9 dni terenskega dela ter 7 dni znotraj kompleksa Brdo. V zvezi z muzejem na prostem so ponovno stekli pogovori z novo upravo. Dogovorjeno je bilo, da se za začetek znotraj kompleksa ogradi cca 10 do 12ha zemljišča in tako loči lovišče od

Skansena. S tem je za vsa dela vstop prost skozi naselje Srednja Bela. Novi upravi je bil posredovan krajši program projekta. Iz sredstev MNP je bilo narejenih 14 izmer objektov lesene kmečke arhitekture.

OBČINA RADOVLJICA

V zvezi s Spodnjo Radovno so bila posredovana stališča Zavoda (dva dopisa) in dva terenska ogleda.

IZOBRAŽEVANJE

23.1.: Posvet o gradovih in valorizaciji spomenikov v Ljubljani

5.3.: KIC Ljubljana, dr. Fister o varovanju ljudske arhitekture

6.3.: Konservatorsko posvetovanje in ekskurzija v Koper in Piran

20.3.: Delovni posvet o muzejih na prostem v Kranju

6.-10.4.: Ekskurzija v Bolgarijo

25.-26.4.: Posvet o vlogi ZRMT

22.5. Alpe-Adria, posvet o ljudski arhitekturi v Kranjski gori

Piran: Otvoritev solinarskega muzeja v Sečovljah

Št. Pavel na Koroškem: Zavodova konservatorska ekskurzija

Trenta: Muzej na prostem

Celje: Občni zbor konservatorskega društva in predstavitev del

Dobrovo: Predstavitve obnovitvenih del graščine Dobrovo

Koncem oktobra je Zavod organiziral dvodnevno ekskurzijo 50 zagrebških študentov etnologije in 4 profesorjev na območju Zavoda. Program je obsegal prezentacijo Zavoda in sistema dela, obisk Prešernovega muzeja v Kranju, obisk Vrbe, obisk kompleksa Stara Sava na Jesenicah, Liznikova hiša v Kranjski gori, Sedejeva domačija v Podkornu. Naslednji dan je bil ogled Bohinja, Planšarski muzej je predstavila Anka Novak, Hlipova hiša in celotno naselje Stare Fužene, ogled Olipove hiše v Studorju in predstavitev konservatorskega dela. Nato je sledil ogled Kroke in Vigenca Vice.

Ekskurzija se je končala z ogledom depojev etnografskega muzeja v Škofji Loki, kjer sta jima razmere in delovanje muzeja predstavila kustosa dr. Gorazd Makarovič in Irena Keršič.

Silvester Gaberšček

ZAVOD ZA VARSTVO NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE V NOVEM MESTU

V preteklem letu je bila na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto opravljena vrsta del in opravil, vezanih za nepremično stavbno dediščino.

V prvi polovici leta 1991 sem se udeležil posvetovanja v Kranju. Tu sem z referatom predstavil dela na prestavitvi lesene hiše, iz naselja Ostrog na parcelo Kartuzije Pleterje. V povezavi s tem sem nakazal tudi najpomembnejše izvedbene probleme in tudi nesporazume, ki smo jih imeli na začetku z novim lastnikom.